

Woensdag 23 mei 1917 – ochtendeditie

Havre, 22 mei. De ministerraad heeft in de loop van drie zittingen onder leiding van baron de Broqueville, hoofd van het kabinet, de tekst van een wet vastgesteld, die de verkoop van geldwaardige papieren, door de Duitsers sinds 4 augustus 1914 uit particuliere brandkasten en uit banken in België gehaald, van nul en gener waarde verklaart. Gedurende drie jaar nadat de vrede ondertekend is, zal elke eigenaar van gestolen of te gelde gemaakte waardepapieren bevoegd zijn om de verkoop nietig te laten verklaren en schadeloosstelling te eisen, zelfs indien de koper te goeder trouw heeft gehandeld. Deze bepalingen zullen ten spoedigste openbaar worden gemaakt.

Onze correspondent te Havre seint, dat daar de tekst is ontvangen van de rede, die Wilson heeft gehouden, toen hij Cartier de Marchienne, de nieuwe Belgische gezant, ontving. Daarbij gaf de president hoog op van de militaire eigenschappen van de Belgen en zette hij uiteen, hoe blij het Amerikaanse volk is, dat het hen een beetje heeft kunnen helpen. Doordat de Verenigde Staten nu zelf in de oorlog staan, kunnen Amerikanen geen toezicht meer houden op de levensmiddelenvoorziening van België. Dat is het enige, wat hun te dien opzichte spijjt. Ook verzekerde Wilson de gezant, dat de vriendschap tussen Noord-Amerika en België er ten gevolge van de oorlog nog inniger op zal worden.

Woensdag 23 mei 1917 – avondeditie

Havre, 23 mei. De Belgische regering heeft uit het bezette gebied in België bericht ontvangen, dat sinds één mei uit Brussel en voorsteden vijfduizend mannen (mensen?) zijn gedeporteerd.

Vlamingen tegen de bestuurlijke scheiding.

Men schrijft ons:

Het volgende stuk, dat een belangrijk document blijft, is aan de Duitse rijkskanselier gestuurd en werd ondertekend door een talrijke groep Vlaamse afgevaardigden bij kamer en senaat, aan wiens hoofd Louis Franck staat, en Vlaamse schrijvers, waaronder wij noteren: August Vermeylen, Karel van de Woestyne, Herman Teirlinck, Maurits Sabbe, Alfred Hegenscheidt:

Antwerpen, 10 maart 1917.

Aan zijne excellentie von Bethmann-Hollweg, kanselier van het Duitse keizerrijk, te Berlijn.

De 3^e maart hebt ge te Berlijn een deputatie ontvangen van een organisme, dat zich noemt Raad van Vlaanderen, maar dat, in ons eigen land, volstrekt onbekend is.

Uit de verklaringen, daarover aan de pers medegedeeld, krijgt men de indruk, dat deze deputatie u de verlangens van het Vlaamse volk of een groot gedeelte daarvan zou voorgelegd hebben en dat zij zelf zou bestaan uit personen, die in dit land ontzag of invloed zouden hebben.

Niets zou gevaarlijker zijn dan, zonder tegenspraak, zulk een mening ingang te laten vinden.

De personen, die, terwijl de oorlog nog volop woedt, het op zich genomen hebben aan de Duitse regering hun medewerking te verlenen om hun land te verdelen en een volslagen ommekeer te brengen in zijn innerlijke organisatie, hebben niet het minste recht te

spreeken in naam van het Vlaamse volk en vertegenwoordigen op geen wijze noch de verlangens, noch de betrachtingen van dit volk.

In volle onafhankelijkheid heeft de Vlaamse bevolking, voor de oorlog, haar afgevaardigden voor kamer en senaat gekozen, ten getale van 113 afgevaardigden en 57 senatoren. Van deze 170 gekozenen hebben er zich slechts twee aangesloten bij wat men noemt de activistische beweging.

Het verzoekschrift, gestuurd aan het Belgische gouvernement om de omvorming van de Gentse universiteit in een Vlaamse hogeschool te bekomen, werd, vroeger, ondertekend door 2000 dragers van hogeschooldiploma's. Daaronder werden er slechts honderd gevonden, die de nieuwe politiek goedkeuren, en van dit kleine aantal zijn er al verschillende, die openlijk hun handtekening teruggetrokken hebben, terwijl anderen het niet verbergen dat zij misleid werden of dat zij zich vergist hebben en hun daad betreuren.

Het Vlaamse land en de Vlaamse Beweging worden, sedert jaren, vertegenwoordigd door grote en machtige verenigingen van letterkundige en politieke aard als het Willemsfonds, het Davidsfonds, de Nederduitse bond, de Liberale Vlaamse Bond van Antwerpen, de Liberale Volksbond van Brussel, de arbeidersgroeperingen verbonden aan onze drie politieke partijen, het Natuur- en Geneeskundig Congres en vele andere.

Men heeft de toetreding van geen enkele van deze grote groeperingen kunnen verkrijgen voor deze antivaderlandse politiek; integendeel, de hoofden en vertegenwoordigers ervan hebben de gelegenheid gevonden om zich daartegen krachtdadig te verzetten in een protest, dat zij gericht hebben aan gouverneur-generaal von Bissing, op datum van 8 januari 1916, in verband met de hogeschool te Gent.

Gedurende de laatste jaren was er geen enkele eis van de Vlaamse bevolking zo eendrachtig dan die om het erkennen van hun rechten in deze hogeschoolkwestie. Een wetsontwerp betreffende het omvormen van de Gentse hogeschool, werd bij de kamer ingediend door de Vlaamse afgevaardigden, aan wie daartoe opdracht gegeven werd door het Vlaamse land in honderden vergaderingen. Van de zes ondertekenaars van dit wetsontwerp zijn er nog vijf in leven. Allen hebben geprotesteerd tegen deze inmenging van de Duitse overheid in deze uitsluitend binnenlandse politieke kwestie; allen zijn gekant tegen de administratieve scheiding.

Men kent bovendien de mening van de bestuurders en hoofdredacteurs der Vlaamse bladen, die, voor de oorlog, een van de grote machten uitmaakten van de Vlaamse Beweging; allen verzetten zich eenparig tegen deze politiek.

Tenslotte, en bovenal, onze koning, aan wie wij allen vurig zijn gehecht, en ons gouvernement, dat voortgaat van ons vaandel hoog te houden onder de bescherming van ons dapper leger, zij hebben, zonder terughouding, de strekkingen veroordeeld van de geringe groep der zogenaamde activisten.

Deze feiten staan vast en zij volstaan om tot haar juiste betekenis te beperken de deputatie van onbekenden, die een Raad vertegenwoordigen, welke geen mandaat heeft. De omstandigheden zelf, waarin deze Raad tot stand kwam, zijn voldoende om hem alle gezag te ontnemen. Het zal u ongetwijfeld niet onbekend zijn dat in België alle verenigingen, die zich met politieke belangen bezighouden, ontbonden zijn geworden door de bezettende macht; dat het recht tot vergaderen afgeschaft is; dat de vrijheid om zijn mening uit te drukken aan banden gelegd is en dit op straffe van verbanning of gevangenzetting; dat bekende flaminganten als Prof. Paul Fredericq, Prof. de Bruyne, en de heer Alfons Sevens naar

Duitsland vervoerd werden; dat van al de oude Vlaamse bladen, organen van de openbare mening in ons land, geen enkel meer verschijnt in het bezette gebied. Welk een waarde kan, in deze omstandigheden, een onpartijdig beoordelaar hechten aan de opinie van hen, ten gunste van wie al deze beperkingen door de vijand opgeheven werden en die woorden spreken en daden stellen, welke de politiek van deze vijand dienen in strijd met hun eigen koning?

Deze heren hebben tot doel ons land in te delen in een streek met Vlaams bestuur en een streek met Waals bestuur; zoals uw verklaring het zegt; “de taalgrens moet zo gauw mogelijk de scheidingslijn worden van de beide streken, verenigd onder de heer gouverneur-generaal, maar die overigens gescheiden zijn op bestuurlijk gebied.”

Ons antwoord op deze politiek zal kort zijn: de bestuurlijke scheiding maakt geen deel uit van het Vlaams programma.

Wanneer enkele jaren geleden sommige Walen, zonder trouwens enige bijval te vinden onder de hunnen, in een ogenblik van onbedachtzaamheid, spraken van de bestuurlijke scheiding, dan heeft, met de volle goedkeuring van alle flaminganten, een van de radicaalste onder hen aan de separatisten dit onvoorwaardelijk antwoord gegeven:

“Ik hecht eraan om hier duidelijk en onomwonden te zeggen, bij deze plechtige gelegenheid en in de tegenwoordigheid van een zo groot aantal flaminganten en leiders van de Vlaamse Beweging behorende tot alle gezindheden en tot alle politieke partijen: nog nooit, zelfs niet in de donkerste tijden van de geschiedenis van Vlaanderen sedert 1830, is er uit onze rangen slechts één stem opgegaan om iets te eisen dat zou gelijken op bestuurlijke scheiding.”

En dan, na er op te hebben gewezen, dat noch vrees, noch belang hem aldus deden spreken, maar alleen de liefde voor ons gemeenschappelijk vaderland, ging de redenaar als volgt voort, sprekende over België:

“Dit kleine land, we menen dat het noch te groot, noch te sterk is: we zijn overtuigd dat zijn onafhankelijkheid en zijn onzijdigheid niet voldoende genoeg verzekerd zijn tegen alle gevaren om, stoutmoedig, het weerstandsvermogen te durven verzwakken, dat het moet hebben van de eendracht en de overeenkomst onder zijn bevolking, bestaande uit twee nationaliteiten. Niets kan er ons toe leiden om het te wagen dit weerstandsvermogen te verzwakken, zelfs niet de overwegingen, waarvan zoeven sprake was, die van nationaal belang schijnen en waarachter feitelijk belangen van partijen verscholen zitten.”

En hij sluit met de volgende verklaring:

“Ik verklaar het hier openlijk, en hier nog ben ik overtuigd de mening van alle Vlamingen ten volle weer te geven: zelfs als de opvattingen van de separatisten niet zo verkeerd waren, zelfs dan wilden wij tegen geen prijs horen spreken over een scheiding.

Om te verhelpen aan de wantoestanden, die zij onder het oog nemen, is het nodig wetgevende maatregelen te nemen, bv. de kieswetgeving te herzien, en niet maatregelen te nemen die ons land, dat inwendig al genoeg verdeeld is, nog zouden kunnen verzwakken tegenover den vreemde.”

Zo drukte, de 12^e augustus 1912, de heer Pol de Mont zich uit, het woord voerende als voorzitter van het Nederlands Taal- en Letterkundig Congres, gehouden te Antwerpen, en in deze

vergadering, die meer dan gelijk welke andere gezag had op Vlaamsgezind gebied, vonden zijn woorden een volledige bijval.

Wie zou dus, in deze omstandigheden, kunnen volhouden dat de bestuurlijke scheiding deel uitmaakte van het Vlaams programma?

Is overigens uwe excellentie van mening, dat de redenen, die in 1912 zo duidelijk uiteengezet werden, in naam van de gehele Vlaamse Beweging, hun kracht zouden verloren hebben in 1917, na alles wat in ons land gebeurde? Meent zij dat wij, Vlamingen, zozeer verblind zijn om, nadat onze mensen voor de verdediging van ons vaandel en onze eer hun goed en bloed geofferd hebben met bewonderenswaardige heldenmoed, als uitslag van deze pogingen de verdeling van het vaderland te aanvaarden en de verbrokkeling van onze nationaliteit, ten einde daarop, na een tijdelijk en schijnbaar herstel, een gemakkelijke prooi te worden van begerige en veroverende burenen?

Deze beschouwingen moeten van aard zijn om uwe excellentie te laten begrijpen, dat de Vlaamse bevolking van geen bestuurlijke scheiding wil horen.

Zeker, de Vlamingen zijn stellig overtuigd dat na de oorlog hun recht zal geschieden inzake hun taalbelangen. En zij, die beweren dat men na de oorlog van die rechtvaardige eisen niet zal willen horen, zij verdienen de scherpste afkeuring. Zulke gezegden zijn slecht en nadelig voor het vaderland. Maar even goed als wij deze afkeuren, even goed zijn wij overtuigd dat het onze plicht is, in onze hoedanigheid van openbare mandatarissen, om mee te delen dat hetgeen u werd verklaard te Berlijn, geenszins beantwoordt aan de verlangens en de wil van onze Vlaamse mensen.

Ligt het trouwens wel in de bevoegdheid van de bezettende macht om maatregelen van die aard in te voeren?

Het volkenrecht laat aan de bezetter niet toe, de bestaande instellingen te wijzigen, tenzij in geval van volstrekte noodzakelijkheid, opgedrongen door militaire beweegredenen. De Haagse conventies zijn in dit opzicht zeer duidelijk en uw eigen rechtsgeleerden zeggen hierover:

“Voor alles moet men hier rekenschap houden met het beginsel dat het aan de bezetter niet behoort te wijzigen en nog minder af te schaffen de juridische organisatie, zoals ze ingesteld is door het bestuur en de wetgeving van het land, noch de werking te onderbreken van het bestuurlijk organisme.” (Prof. von Ullman van de universiteit te Munchen, Völkerrecht § 183, p. 445)

Welnu, de bestuurlijke scheiding is in strijd met al onze wetten en kan door niemand verdedigd worden als daad, die zou opgedrongen worden door militaire noodwendigheid; u zelf hebt haar die grondslag niet gegeven.

Uwe excellentie schijnt zich een onjuist denkbeeld te hebben gevormd van de Vlaamse Beweging. Haar doel is geenszins de Walen of Frankrijk te bestrijden, maar wel in ons eigen Vlaams milieu onze schone en oude taal te verheffen, die onrechtvaardig miskend wordt. De Vlaamse Belgen zijn niet een ras, dat door overmacht bij een groot land is gevoegd. Zij hebben zich vrijwillig geschaard in een vrije democratie. Ze zijn over het algemeen meester van hun eigen lot en ze hebben niet gewacht op de tussenkomst van de vreemde om op de grieven te wijzen, die ze op taalgebied hadden. Dit wordt gestaafd door de Vlaamse wet van 1913 op de rechterlijke organisatie, de wet van 22 mei 1878 op de bestuurlijke inrichting, de wet van 1883 op het officieel middelbaar onderwijs, de wet van 3 mei 1889 op de

rechterlijke organisatie, de wet van 4 september 1891 en die van 22 februari 1908 op dezelfde inrichtingen, de wet van 18 april 1898 op het openbaar maken van de wetten, waardoor de gelijkheid van de beide nationale talen officieel gesanctioneerd werd, de wet van 12 mei 1910 op het middelbaar vrij onderwijs, de wet van 2 juli 1913 op de legerinrichting, de wet van 1914 op het lager onderwijs.

Uwe excellentie kan zelf oordelen over de vraag of, in een zelfde tijdspanne, de volkeren, die Duitsland bewonen en de Duitse taal niet spreken, hervormingen van hetzelfde gehalte verkregen hebben.

Wij erkennen het: het werk van hervorming en rechtvaardigheid in het Vlaamse land is noch volmaakt, noch voleindigd, maar de maatregelen, welke nog niet genomen werden en vooral die betreffende het hoger onderwijs, wij verlangen dat zij genomen worden, als al de voorgaande, binnen de perken van onze grondwet en in volle onafhankelijkheid – en wij zijn innig overtuigd, dat de strijd en het lijden, samen doorgemaakt, de eeuwenoude banden nog toegehaald hebben, die de Vlamingen aan hun Waalse broeders verbinden.

Hetgeen intussen tot stand zal gebracht worden door de bezettende macht, wordt door ons beschouwd als niet bestaande, van de dag af waarop de bezetting zal ophouden, en dit op grond van het internationaal recht. Weliswaar hebt u te Berlijn verklaard “dat het Duits keizerrijk, bij de vredesonderhandelingen en ook dadelijk daarna, alles zal in het werk stellen om de vrije ontwikkeling van het Vlaamse ras te vergemakkelijken en te verzekeren.” Wij begrijpen dat uw politiek u er toe leidt om zo te spreken; doch, aan uw kant, zult u ook begrijpen, dat de eer, de waardigheid en de vaderlandsliefde van onze bevolking ons slechts één antwoord veroorloven:

Nooit zullen wij een vrede aanvaarden, waardoor het aan uw gouvernement, of aan welke vreemde staat ook, zou toegelaten zijn zich met onze binnenlandse zaken te bemoeien.

De oorlog kan duren zolang hij moet, maar de onafhankelijkheid van ons land moet na de oorlog bestaan zoals voor de oorlog: even volledig, even geheel naar het oosten als naar het noorden en naar het zuiden. In geen enkel opzicht, noch op economisch, noch op politiek gebied willen wij een onderworpenheid tegenover gelijk wie.

Het ligt niet in onze bedoeling, en het ligt trouwens niet in onze macht, om in oorlogstijd een agitatie te verwekken, bij gelegenheid van het ontwerp, dat wij hier bespreken. Doch als openbare mandatarissen, als leiders van belangrijke Vlaamse verenigingen en inrichtingen, zijn wij tegenover de waarheid en tegenover onszelf verplicht u niet onwetend te laten omtrent de echtheid der feiten en omtrent de gevoelens, die ons bezielen.

In gewone tijden zouden duizenden handtekeningen zich bij de onze voegen. In de gegeven omstandigheden kunnen wij niet eens al degenen bereiken, die het protest ondertekenden tegen de tussenkomst van de Duitse autoriteit inzake de inrichting van een Vlaamse hogeschool te Gent.

Doch al wie de Vlamingen kent, weet dat wij getrouw en bezadigd de algemene opinie hebben weergegeven. Mocht uwe excellentie hieromtrent twijfel koesteren, dat zij dan alle belemmeringen opheft, die op het ogenblik de uitoefening beletten van het recht op het woord en op de pers, en van de Ardennen tot aan de Noordzee zal de houding der separatisten ten scherpste afgekeurd worden en geheel ons volk zal u zeggen:

Wij allen, Vlamingen en Walen, wij hebben in deze tijd één wens, één verlangen, één gedachte: het Belgisch vaderland vrij en onverdeeld!”